

300 Jaar vrijmetselarij

Oude foto aan de muur in het gebouw van Loge Igualdad.

Lyrio Gomez: „Het is een voorrecht om voor de loge te kunnen werken“.

Robert Frans: „De eerste stap om de wereld te verbeteren, is onszelf te kennen en constant te verbeteren.“

Liefdadigheid

Vrijmetselarij is geen religie, sekte, serviceclub of politieke persgroep. Het is een broederschap van 'vrije' mannen, die regelmatig bijeenkomen om met elkaar over de meest uiteenlopende onderwerpen te praten, met de bedoeling te werken aan zichzelf en een betere gemeenschap. Liefdadigheid is het voornaamste doel. Het is een van de oudste broederschappen ter wereld, die in een of andere vorm in een groot aantal uiteenlopende landen te vinden is.

Alhoewel de vrijmetselarij eeuwen oud is, gaat men ervanuit dat zij in het jaar 1717 begonnen is met de vereniging van enkele vrijmetselaarslogen in Engeland. Op de naamdag van Johannes de Doper in 1717 kwamen vier vrijmetselaarslogen, die volgens zeggen al sinds zeer lang bestonden, in taverne The Goose and Gridiron in St. Paul's Churchyard in Londen bijeen om de eerste Grootloge te stichten. Hiermee kwam de eerste openbare en formeel erkende vrijmetselaarsorganisatie tot stand, die toen alleen Londense loges vertegenwoordigde. Thans is de vrijmetselarij verspreid over de hele wereld.

Vrijmetselaren zijn vrijdenkers, die tolerantie hoog in het vaandel hebben staan, met als primaire doelstelling een beter mens te worden. Doorgaans timmeren vrijmetselaren niet aan de weg en geven geen to weinig richtbaarheid aan hun doen en laten, waarin liefdadigheid een belangrijke rol speelt. Maar het driehonderdjarig bestaan wordt uiteraard gevierd, ook door de vier op Curaçao actieve vrijmetselaarslogen.

Vrijmetselarij op Curaçao

De vrijmetselarij begon in 1785 op Curaçao in haar allereerste buidruising in Landhuis Kortijn in Otrobanda en bestaat al ongeveer 230 jaar. De belangrijkste en bekendste plek echter is het logegebouw op het Wilhelmijnplein: een van de gebouwen waar vrijmetselaren op Curaçao in het verleden hebben gearbeid.

Curaçao kent vier loges: Loge Igualdad nr. 653, de Engelse loge die sinds 1855 bestaat, dus zo'n 162 jaar. Het is gevestigd te Gravenstraat 3, tegenover het ACU-gebouw en werkt rechtstreeks onder het bewind van Engeland; Loge De Vergoening nr. 22, de oudste loge op Curaçao, die haar vadergaderingen in eigen gebouw te Emmastad houdt, naast de schietbaan; Loge Phoenix nr. 227 en Loge Ignis Fraternitatis nr. 296.

De laatste drie zijn alle verbonden aan de moederloge in Nederland. Bij Ignis is de voertaal het Papiamentu, de andere twee genoemde Nederlandse loges gebruiken het Nederlands als taal en bij Igualdad is de voertaal Engels.

Phoenix en Ignis Fraternitatis zijn van jongere datum en zijn ontstaan door afsplitsingen van Igualdad en De Vergoening. Doordat het maximaal aantal leden dat toegestaan is om het broederschap geest te kunnen onderhouden te groot werd, was de afsplitsing noodzakelijk.

Bouwen

Voor een buitenstaander lijkt de vrijmetselarij veelomvattend, maar er is niets lugubers of mysterieus aan. Het is een

broederschap, waarbinnen in rituele handelingen en met symbolische gereedschappen handreikingen worden gedaan die je kunnen helpen aan jezelf te werken. Zo maakt de vrijmetselaar bijvoorbeeld gebruik van gereedschappen als een passer en winkelhaak. Het is het bekendste logo van de vrijmetselarij. Deze symbolen leggen zowel een verband met de bouwsymboliek als met de geometrie, emblemen die hulpmiddelen van een metselaar.

Traditiegetrouw werden de kathedralen gebouwd door steenhouders, dat waren mannen. Het feit dat de vrijmetselarij alleen voor mannen open staat, kwam voort uit de vroegere gilden.

Een loge was een groep van mannen in de vroegere eeu-

wen die in groepen werkten aan gebouwen, het bouwen van kathedralen bijvoorbeeld. Dat was het begin van een gilde. Die traditie sloeg in de 13e/14e eeuw al gauw om in een speculatieve groep. Toen waren het niet meer alleen ambachtsmensen, maar ook leedden, die zich aansloten. Om hun werk te beschermen, werden ze een georgani-seerde groep en langzaam hand ook meer, door de geestelijke ontwikkeling.

Geheimzinnigheid

Wat de geheimzinnigheid betreft rond de vrijmetselarij, is dat woord door de eeuwen heen meegegroei en nog een voortvloei uit de tijd van de Franse Revolutie. De mensen die bepaalde ambachten of filosofieën eropna hielden,

of vragen stelden over de samenleving, de koning of religie, werden als vrijdenkers bestempeld en vervolgd. Geheimhouding kwam daaruit voort.

De fascinatie voor de vrijmetselarij is terug te voeren op de algemene misvatting dat de orde een 'geheim genootschap' is. Velen denken dat vrijmetselaars de duivel aanbidden, plannen smeden om de regering omver te werpen of op wat voor manier proberen de maatschappij in hun macht te krijgen. Niets van dit alles berust op waarheid en hoevel de vrijmetselarij tegenwoordig weinig in het nieuws is, is ze in feite een zeer open organisatie. De maonnieke gebouwen zijn opvallend en herkenbaar; de orde beheert talloze liefdadigheidsinstituten-

gen, waarvan de baten meestal ten goede komen aan buitenstaanders en de vrijmetselaar zelf wordt op geen enkele manier verboden zijn lidmaatschap bekend te maken.

De leden worden vrijmetselaars of maçons genoemd (Engels: freemasons). De vermoedelijke afkomst van deze benaming komt van het Franse woord 'frère-maçons' (letterlijk: broeder-bouwer), wat in de Angelsaksische vrijmetselarij verbasterd werd tot freemason. De leden onderling spre-

ken elkaar aan met broeder, of zuster, in de gemeente of vrouwelijke vrijmetselarij die tegenwoordig ook bestaat. Deze werken overigens niet volgens de richtlijn, maar conform de eigen regels en vallen niet onder de loge.

Broederliefde, ondersteuning en oprechtheid

De vrijmetselarij is ook geen elitaire mannenclub. De leden komen uit alle geledingen van

de maatschappij. Het is een van de oudste broederschappen ter wereld, met leden die een uiteenlopende levensbeschouwelijke achtergrond hebben. Maar wat zij met elkaar gemeen hebben, zijn broederliefde, ondersteuning en oprechtheid. Een open oog en oor voor de opvattingen van anderen, een hoge mate van tolerantie ten opzichte van andersdenkenden, wederzijds respect en het streven naar een harmonieuze, productieve samenleving staan voorop.

De vrijmetselarij helpt tot een weg van persoonlijke groei en ontwikkeling, door het gebruik van symbolen en het ondergaan van en het gezamenlijk beleven van rituelen. Een vrijmetselaar ziet zichzelf namelijk als een ruwe steen, waaraan hij symbolisch met hamer en beetel moet werken om er een zuivere kubiek van te maken, de ruwe steen die bewerkt moet worden om zijn plek in de samenleving in te nemen. De samenleving wordt daarbij gezien als een te voltooien bouwwerk.

De ruimte waar de vrijmetselaars samenkomen, wordt onderverdeeld in tweeën: het voorhof en de tempel. In het voorhof worden de zogenoemde comparities gehouden. Tijdens een comparitie geeft een vrijmetselaar een lezing, welke een bouwstuk genoemd wordt. Na de lezing volgt een gedachtewisseling.

De tempel is het deel van het logegebouw waar de vrijmetselaars samenkomen om hun ceremonies uit te voeren. Deze tempelruimte is altijd rechthoekig.

Veel loges houden tegenwoordig een open dag. Daar kunnen belangstellenden zien wat de vrijmetselaars willen uitdragen en kunnen er vragen gesteld worden. Vaak mag ook in de tempel een kijkje genomen worden, het heiligdom waar de rituelen worden uitgevoerd.

De vrijmetselarij bestaat wereldwijd 300 jaar. De viering begon in 2017 en gaat een jaar lang door. Op Curaçao begon het met een persconferentie eind 2017, waarbij vertegenwoordigers van de diverse loges op het eiland het activiteitenprogramma in het kader van de festiviteiten rond 300 jaar vrijmetselarij presenteerden aan de pers. Daarbij koos de Orde voor openheid, om af te komen van haar imago van geheimzinnige, elitaire mannenclub, zoals jaren geleden ook door de Nederlandse vrijmetselarij werd besloten te doen. Lyrio Gomez, provinciaal grootmeester Nederlandse grootmacht op Curaçao en Robert Frans, voorzittend meester van Lodge Igualdad nr. 653, die ik ontmoet in het gebouw van Loge Igualdad in Otrobanda, praten hier vrij over.

Tekst en foto's Solange Hendrikse-Isselt

Robert Frans, voorzittend meester van Lodge Igualdad nr. 653 (links) en Lyrio Gomez, provinciaal grootmeester Nederlandse grootmacht op Curaçao (rechts).

Een schilderij van Loge Igualdad, uit vroegere tijden.

Het huidige gebouw van Loge Igualdad in Otrobanda.